СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Глобальні зміни довкілля і сталий розвиток»

Компонента освітньої програми – *основна* (*5*)

Освітньо-професійна програма	**Геосиситеми та георизики**
Спеціальність	Е4 «Науки про Землю»
Галузь знань	Е Природнича географія, математика та статистика
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Добинда Ірина Петрівна, к.геогр. н. ***http://terra.chnu.edu.ua/iryna-petrivna-dobynda/***
Контактний тел.	+380994069763
E-mail:	i.dobynda@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	*https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2507*
Консультації	Очні консультації - вівторок 14.30 - 15.30 (за попередньою домовленністю); Онлайн консультації - четвер 14.40 - 15.30

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Глобальні зміни довкілля і сталий розвиток» присвячений вивченню сучасних глобальних змін довкілля, їх причин та наслідків для природних та антропогенних систем. Студенти опановують концепції сталого розвитку, методи оцінки екологічних ризиків та стратегії раціонального природокористування, а також міжнародні підходи до збереження біорізноманіття і екологічної безпеки.

Метою навчальної дисципліни «Глобальні зміни довкілля і сталий розвиток» є формування у студентів системного розуміння сучасних глобальних екологічних проблем, причин і наслідків змін у природному середовищі, а також засвоєння теоретичних засад і практичних інструментів концепції сталого розвитку як стратегії гармонізації взаємовідносин суспільства і природи. У результаті опанування дисципліни студенти повинні усвідомити масштаби та динаміку антропогенних трансформацій геосистем, зрозуміти міждисциплінарний характер глобальних викликів людства та оволодіти базовими знаннями для оцінки стану довкілля й пошуку шляхів його збереження у контексті сталого розвитку. Вивчення курсу передбачає формування у студентів уявлень про основні засади природокористування й охорони природи, суспільне значення ресурсозбереження та природоохоронної діяльності.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ ДОВКІЛЛЯ: ПРИЧИНИ, ПРОЯВИ, НАСЛІДКИ

Тема 1	Вступ до курсу. Предмет, завдання та методи вивчення глобальних змін довкілля
Тема 2	Історія розвитку природоохоронної справи в світі та в Україні
Тема 3	Глобальні екологічні проблеми та основні джерела забруднення навколишнього середовища
Тема 4	Охорона повітряного середовища та проблеми використання водних ресурсів світу
Тема 5	Деградація земель та ґрунтів та втрата біорізноманіття
Тема 6	Урбанізація та глобальні зміни довкілля
МОДУЛЬ 2. СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЯК СТРАТЕГІЯ ЛЮДСТВА	
Тема 7	Концепція сталого розвитку: історія, принципи, ключові документи (ООН, Ріо-1992, Порядок денний-2030)
Тема 8	Цілі сталого розвитку: глобальний вимір і регіональні особливості
Тема 9	Стале природокористування: ресурси лісу, води, землі, надр
Тема 10	Екологічна політика і міжнародне співробітництво
Тема 11	Основні поняття охорони природи та збалансованого природокористування
Тема 12	Принципи раціонального природокористування
Тема 13	Екомережа та ПЗФ України
Тема 14	Екологічна безпека і глобальні ризики (техногенні катастрофи, пандемії, воєнні конфлікти)

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Під час викладання курсу «Глобальні зміни довкілля і сталий розвиток» залучається низка освітніх технологій, зокрема, інформаційно-комп'ютерні технології, інтерактивні заняття (заняття дискусійна група, заняття з навчанням одних студентів іншими), інтегровані заняття.

Методи формування знань студентів: розповідь, пояснення, ілюстрація, проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, бесіди і дискусії, спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів. Методи формування практичних умінь і навичок: робота з контурними картами, атласами, розробка схем, таблиць, складання словника, аналіз джерельної бази, практичне виконання вправ

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

***Поточний контроль*:** При вивченні дисципліни «Глобальні зміни довкілля і сталий розвиток» рекомендується використовувати таки методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне тестування; оцінка за індивідуальне навчальне завдання; підсумковий письмовий чи тестовий залік.
2. Для контролю і оцінювання практичних робіт: практична перевірка і оцінювання кожної практичної роботи.
3. Додатково: звіти, реферати, проєкти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; поточний та підсумковий тестовий контроль; залік.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, написання модульних робіт, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Підсумковий контроль – *залік.*

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, за умови, що кожна тема повинна бути здана хоча би на мінімальну оцінку. Роботи, які здаються невчасно без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО:

- *Положенням про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича* https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- *Політикою використання штучного інтелекту у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича* https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/
- *«Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»* https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/ .

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- *допускається за умови* дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- *не допускається* використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- *додаткові обмеження чи вимоги* щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Білорус, О. Г., & Мацейко, Ю. М. (2005). *Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетол. дослідж.)*. МАУП.
2. Боголюбов, В. М. (Ред.), Клименко, М. О., Мельник, Л. Г., & Ракоїд, О. О. (2018). *Стратегія сталого розвитку*. ВЦ НУБіП України.
3. Бортник, С. Ю., & Лаврук, Т. М. (2024). *Просторове планування і сталий розвиток: Навчальний посібник для здобувачів освітнього рівня «бакалавр», ОП «Ґрунтознавство, управління земельними ресурсами та територіальне планування»*.
4. Горбач, Л. М., & Гончаренко, М. Ф. (2023). *Сталий розвиток: сучасна парадигма, реалії і перспективи*. Кондор.
5. Грицик, В., Канарський, Ю., & Бедрій, Я. (2009). *Екологія довкілля. Охорона природи*. Кондор.

6. Джигирей, В. С., Сторожук, В. М., & Яцюк, Р. А. (2000). *Основи екології та охорона навколишнього природного середовища (Екологія та охорона природи)*. Афіша.
7. Гродзинський, М. Д. (Ред.), & Стеценко, М. П. (Ред.). (2003). *Заповідна справа в Україні*. Академперіодика.
8. Кирилюк, М. І. (2012). *Основи раціонального природокористування та охорона природи*. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.
9. *Конспект лекцій з дисципліни «Основи раціонального природокористування та охорони природи»*. (б. р.). РДТУ.
10. Кукурудза, С. І., & Перхач, О. Р. (2009). *Використання та охорона водних ресурсів*. Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка.
11. Маркіна, Л. М., Трохименко, Г. Г., Ушкац, С. Ю., & Жолобенко, Н. Ю. (2020). *Сталий розвиток довкілля*. НУК.
12. Михайленко, В. П. (2024). *Геоекологічні основи сталого розвитку*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
13. Руденко, Л. Г. (Ред.). (2007). *Національний атлас України*. ДНВП «Картографія».
14. Бедрій, Я. І., Джигирей, В. С., & Кидисюк, А. І. (1999). *Основи екології та охорони навколишнього природного середовища*.
15. *Охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів в Україні*. (2001). Знання.
16. Петрушка, І. М., Хомко, Н. Ю., Мокрій, В. І., & Руда, М. В. (2018). *Стратегія сталого розвитку*. Видавництво Львівської політехніки.
17. Сафранов, Т. А. (2004). *Екологічні основи природокористування*. Новий Світ – 2000.
18. Мельник, Л. Г. (Ред.), & Дерев'янко, Ю. М. (Ред.). (2026). *Сталий розвиток*. Університетська книга.
19. Царенко, О. М., Нєсветов, О. О., & Кабацький, М. О. (2001). *Основи екології та економіки природокористування*. Університетська книга.
20. Шапаренко, О. Ю. (Упоряд.), & Шапаренко, С. О. (Упоряд.). (2002). *Червона книга України. Вони чекають на нашу допомогу*. Торсінг.

Допоміжна

1. Добинда, І. П. (2018). Пам'ятки археології як основа розвитку археологічного туризму Волинської області. *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія, 795*, 53–59.
2. Добинда, І. П. (2013). Пам'ятки архітектури та містобудування Волинської області та їхні територіальні характеристики. *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія, 655*, 27–31.
3. Добинда, І. (2022). Сучасний стан та перспективи природно-заповідного фонду Володимирського району Волинської області. *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія, 839*, 82–90.
4. Добинда, І. (2025). Охорона природи як форма неутилітарного природокористування (на прикладі Володимирського району Волинської області). *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія, 854*, 232–240.
5. Добинда, І. (2026). Ландшафтна репрезентативність локальної мережі природно-заповідного фонду Поромівської громади Володимирського району. *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія, 857*, 137–146.
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». (1991). *Відомості Верховної Ради України, 41*.
7. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». (1999). Парламентське видавництво.
8. Кравчинський, Р. Л., Корчемлюк, М. В., Хільчевський, В. К., Тимчук, Я. Я., & Стефурак, О. М. (2025). *Вивчення природних умов Карпатського національного природного парку: Абіотичний аспект* (В. К. Хільчевський, ред.). Фоліант.
9. Коржик, В. П., Чорней, І. І., та ін. (2005). *Національний природний парк «Вижницький»: природа, рекреаційні ресурси, менеджмент*. Зелена Буковина.
10. Савостіна, Ю., & Чехній, О. (2020). *Національні парки, озера та заповідники України. Путівник*. Самміт-Книга.

11. Шеляг-Сосонко, Ю. Р. (Ред.). (1996). *Червона книга України. Рослинний світ*. Українська енциклопедія.
12. *Червона книга України. Рослинний світ*. (2009). Глобал Консалтинг.
13. *Червона книга України. Тваринний світ*. (2009). Глобал Консалтинг.
14. Prysakar, V., Kovbinka, H., & Dobynda, I. (2025). Landscape and geochemical characteristics of the territory of the town of Vyzhnytsia, Chernivtsi region. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: Heohrafiia, 853*, 16–24.

Інформаційні ресурси

1. Руденко, Л. Г. (Ред.). (2007). *Національний атлас України*. ДНВП «Картографія». http://wdc.org.ua/atlas/default.html
2. *Червона книга України*. (б. р.). https://redbook-ua.org/
3. Верховна Рада України. (1991). *Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text
4. *Природно-заповідний фонд України*. (б. р.). https://pzf.land.kiev.ua/pzf1.html
5. *17 цілей сталого розвитку*. (б. р.). Глобальний договір ООН в Україні. https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/

Покликання на робочу програму навчальної дисципліни
https://terra.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/01/globalni-zminy-dovkillya-i-stalyj-rozvytok-1.pdf